

Viimeinen lähtö Hytinlahdesta

Leena Reunanen

Isäni Armas Ollarannan (ent. Suutari) kertomuksiin pohjautuvat nämä muistelot. Hänen kertomaan on evakkomatka Pohjanmaalle Jalasjärven Alavalliin Keski-Kokon taloon säilynyt mielessä ja nauhoitettukin.

Äiti, me lapset sekä Väinö-sedän tytöt, ukko ja Anna-Maria-täti olimme lähteneet jo aikaisemmin. Meidät kuljetettiin kuorma-autolla Myllypellon asemalle. Junalla emme voineet jatkaa, sillä rata oli poikki Elisenvaaran pommituksen takia. Matka jatkui kuorma-autolla Parikkalaan, jossa meidät majoitettiin kansakoululle.

Isä lähti Hytinlahdesta viimeisen kerran 23.6.1944. Isän mukana lähtivät sisareni Kirsti ja Annikki sekä serkkumme Aimo - matkaa tehtiin hevosilla, lehmät kärrien perään kiinnitettynä. Isän ja Aimon tehdessä kuormia pihalla lensivät pommikoneet ylitse, ja pelättiin, että alkavat pommittamaan kun näkevät suuren määrän karjaa sekä ihmiset pihalla. Pellolla oli alhotojalaisten ja kauempaakin tulleiden karjaa syömässä. Eivät kuitenkaan pommittaneet.

Valmiiden kuormien kanssa matkattiin kohti Kaukolaa, ja uusi pelko iski mieleen. Henkilöllisyyspaperit puuttuivat taskunpohjalla oli vain sätkäpaperia! Tunnistepaperit olivat jääneet äidin mukana olevaan matkalaukkuun.

Matkan oli jatkuttava, koska määräys oli annettu. Kaukolassa oli ensimmäinen tarkastuspiste. Siinä oli juuri tarkastettavana muita "mei kyllöisii" mm. Kiurun Matti. Me Aimon kanssa ajoimme vain eteenpäin, Aimo edellä ja minä perässä, Kirsti ja Annikki vierellä. Sotilas kysyi, että onko paperit kunnossa. Vastasin, että kunnossa on, ja niin sotilas sanoi: "Antaa mennä sitten!" Akasilta oli toinen tarkastuspaikka; se ohitettiin soluttautumalla ruuhkan mukana.

Parikkalan kansakoululla saavutimme äidin ja lapset. Emme tienneet heidän olevan siellä. Vasta kun isä, isä-huudot kaikuivat yllätyimme iloisesti. Saimme nähdä perheen, ja minä sain henkilöpaperit mukaan.

Koululla saimme lämmittää saunan ja käydä saunassa. Ilma oli sinä kesänä kolea, satoi vettä ja lunta juuri juhannuksen aikoihin. Saunomisesta tulikin mukava hetki.

Seuraavana päivänä oli matkaa jatkettava. Äiti ja lapset lähtivät junalla ja me muut hevosilla.

Tiet olivat täynnä ihmisiä, lehmiä, hevosia ja muita eläimiä. Meitä oli Eevan veli Juho Poskiparta, Marilan Kustaa ja me, eli kolmen talon väki. Joka talosta oli useita henkilöitä, kolmen talon karja sekä monta hevoskuormaa.

Kiertelimme sivuteitä, sillä mukanamme oli yhden viikon ikäinen varsa, jonka voimat eivät vielä riittäneet kovin pitkiin päiviä matkoihin - ehkä parinkymmenen kilometrin verran päivää kohti.

Annikki (Riitta Annikki) oli meidän "yökortteerin etsijä". Rohkeasti hän lähti aamuisin pyörällä etsimään yösijaa. Evästys oli, että kun ajaa kaksikymmentä kilometriä, niin sitten sivutielle ja kysymään. Kun hän oli yöpymispaikan saanut tuli hän vastaan ja opasti meidät sinne.

Joka paikassa oli hyvä vastaanotto, pihalla olivat jo vastassa ja toivottivat tervetulleiksi. Tuntui kuin olisi sukulaistaloon poikettu. Sivuteitten varsilla olleissa taloissa ei oltu vielä "evakoihin" kyllästytty. Samassa talossa oltiin yö - ehkä kaksikin. Kirnuttiin voita ja naisväki paistoi leipää matkaevääksi.

Isä kertoi, että heillä voin kirnuaminen kävi mainiosti, sillä Juho-enolla oli peltikirnu ja separaattori, joilla he saivat tehtyä ihan oikealla tavalla voita. Ei tarvinnut erikoisia konsteja ottaa käyttöön.

Alkumatkasta oli maitoa niin paljon, että sitä piti jopa maahan kaataa. Sotilaille annettiin maitoa ja eläimille juotettiin mikäli niille vain kelpasi. Meidän eläimet eivät juoneet maitoa, ei edes varsa.

Taivalta tehtiin noin kolme ja puoli viikkoa aina Pieksämäen lähellä olevalle Naarajärven asemalle asti. Siellä viivymme viikon verran ennekuin saimme junavaunun, jotta matka voisi jatkua Pohjanmaata kohti.

Eevan veli Juho katsoi kartasta ja laski, että karjan kanssa tuli käveltyä noin kuusisataa kilometriä. Lehmät ja varsinkin pieni varsa olivat hyvin väsyneitä saavuttuamme Naarajärvelle.

Sitten matka jatkui junalla kohti Kurikkaa, josta taas kävelen Alavalliin, noin kolme- neljäkymmentä kilometriä. Matkaan lähdettiin lauantai-iltana Kurikasta ja yö käveltiin Alavalliin Keski-Kokon taloon, jonne äiti ja muu perhe oli tullut aikaisemmin.

Jalasjärven Alavallissa Keski-Kokon ja Suutarin perheet. Armas ja Eeva Suutarin perheen ensimmäinen sijoituspaikka 1944 oli Frans Keski-Kokon talo.